

Веб-сайти посольств України як засіб презентації держави у світовому інформаційному просторі

*Лілія Прокопенко,
доцент кафедри
інформаційного
та виставкового бізнесу
НАКККіМ,
кандидат історичних наук*

*Катерина Кучеренко,
магістрантка НАКККіМ*

На основі аналізу структури, змісту, інформаційного наповнення офіційних веб-сайтів посольств України виявлено їхні переваги і недоліки, визначено перспективи розвитку та оптимізації як джерела міжнародної інформації та ефективного інструмента створення позитивного іміджу нашої держави на міжнародній арені.

Ключові слова: активізація інформаційної діяльності в Україні, веб-сайт, засоби інформаційного впливу, інформаційно-пропагандистська діяльність, світовий інформаційний простір.

Процеси державотворення актуалізували проблеми, пов'язані з входженням України у світовий інформаційний простір. У цьому контексті посилюється необхідність організації системи правдивого то оперативного інформування широких кіл світової громадськості про позиції України щодо основних міжнародних проблем, її зовнішньополітичних ініціатив і дій, а також надання об'єктивної і точної інформації про внутрішню політику України, політичні та економічні процеси, що відбуваються в країні, досягнення української науки, культури тощо. Отже, розвиток у нашій державі власних ефективних засобів інформаційного впливу на громадську думку за кордоном щодо формування позитивного сприйняття України набуває особливої актуальності.

У вирішенні цих завдань практичне значення має активізація інформаційної діяльності України за кордоном як на рівні державних органів, так і на рівні практики окремих закладів і установ. З огляду на вітчизняний досвід такої роботи за кордоном, пріоритетним напрямом є інформаційно-пропагандистська діяльність, що обумовлено як завданнями державної зовнішньої політики, так і теоретичними аспектами роботи щодо формування іміджу країни [10].

Одну з ключових ролей в інформуванні світової громадськості про державу відіграють дипломатичні представництва, у процесі діяльності яких утворюється міжнародна інформація, що має на меті забезпечувати національні інтереси країни в міжнародному співтоваристві, підтримувати дипломатичні відносини з іншими державами, заявити про свою позицію в світі, отримати інформацію про будь-яку іншу країну для використання в міжнародному співробітництві [21, с. 305]. З появою новітніх інформаційних технологій, зокрема глобальної мережі Інтернет, можливості інформаційного забезпечення зовнішньої політики держави стрімко зростають. Важливим джерелом міжнародної

інформації стають веб-сайти посольств нашої держави в Інтернеті.

Історія розвитку дипломатичних служб, їхні функції, завдання, структура неодноразово ставали об'єктом вітчизняних та зарубіжних досліджень з міжнародних відносин (Т. Биркович [1], Т. Зонова [6], В. Зорін [7], Г. Руденко [16], Е. Сатоу [18], О. Селянинов [19]). Організаційні, правові та адміністративні аспекти становлення дипломатичної та консульської служби в Україні за період проголошення незалежності найповніше розкриті у працях Б. Гуменюка [3—5]. О. Сагайдак і П. Сардачук розглянули принципи організації внутрішньої роботи дипломатичного представництва, охарактеризували особливості офіційних контактів дипломатів; розкрили зміст інформаційно-роз'яснювальної роботи дипломатичного представництва і роботи зі ЗМІ [17]. Дослідження інформаційної діяльності посольств України за кордоном у наукових працях висвітлювалися фрагментарно (Н. Ізвєков [8], Ю. Кашлев та Е. Галумов [9], Л. Кононенко [10], М. Леонов [12], О. Флор [20], К. Хачатуров [21], М. Шишминцев [22]). Однак питання створення та наповнення їхніх веб-сайтів дотепер не знайшли відповідного наукового відображення в сучасній науковій літературі. Метою цього дослідження є вивчення ролі веб-сайтів посольств України в наданні громадянам іноземних держав інформації про нашу країну, створенні її позитивного іміджу шляхом дослідження структури, змісту, інформаційного наповнення їхніх веб-сайтів як джерела міжнародної інформації. Подібний аналіз дає можливість виявити їхні переваги та недоліки, визначити перспективи розвитку та оптимізації як джерела міжнародної інформації¹.

¹ Аналіз веб-сайтів посольств здійснено станом на квітень 2010 року з використанням термінології, зафіксованої у Наказі Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України "Порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади" від 25.11.2002 № 327/225 (з1021-02), в якому, зокрема, зазначається, що структурними одиницями веб-сайта є: "частина — найбільша одиниця розподілу веб-сайта, що відповідає одному з головних об'єктів; розділ — сукупність даних та супутні їм елементи структури та дизайну, що відповідають окремій темі. Розділ може включати декілька сторінок (окремих сукупностей даних HTML-структури). Елементи сторінки: фрейм, текст, таблиця, форма, зображення. Елементи сторінки є складовими частинами або "одноосібними" носіями блоків (елементів) інформації. Документ — файл відмінний від HTML-сторінки структури, на який є посилання зі сторінок веб-сайта" [14].

За Віденською конвенцією про дипломатичні зносини 1961 р. (ст. 3) "функції дипломатичного представництва полягають, зокрема: а) у представництві акредитуючої держави в державі перебування; б) у захисті в державі перебування інтересів акредитуючої держави та її громадян у межах, що допускаються міжнародним правом; с) у веденні переговорів з урядом держави перебування; d) у з'ясуванні всіма законними засобами умов і подій в державі перебування та повідомленні про них уряду акредитуючої держави; е) у заохоченні дружніх відносин між акредитуючою державою і державою перебування та в розвитку їх взаємовідносин у галузі економіки, культури і науки" [2].

У Законі України "Про дипломатичну службу" також серед основних завдань і функцій дипломатичних служб визначено "розповсюдження інформації про Україну за кордоном; організація на території України та за кордоном консульської роботи, забезпечення візової політики України, здійснення в межах своїх повноважень паспортного забезпечення; сприяння органам законодавчої, виконавчої та судової влади у здійсненні ними міжнародних зв'язків, надання їм відповідної методичної, консультативної та інформаційної допомоги" [15].

На виконання цих завдань спрямовані й створені у мережі Інтернет веб-сайти посольств нашої держави у різних країнах світу.

Централізований доступ до переліку адрес дипломатичних представництв України за кордоном надає портал Міністерства закордонних справ (www.mfa.gov.ua), де відповідний розділ знаходиться в одній з чотирьох головних частин — "Про МЗС". Розділ "Диппредставництва України за кордоном" містить рубрику "Посольства України", в якій й подається перелік країн перебування посольств нашої держави. На сьогодні у цьому списку 131 країна [13].

Сторінка посольства у складі веб-сайта МЗС надає коротку інформацію: назва посольства; прізвище, ім'я та по батькові повноважного посла (іноді й інших співробітників посольства); карта країни; адреса; телефон; факс; адреса електронної пошти; посилання на веб-сайт посольства; години роботи; вихідні дні; часова різниця.

Аналіз сторінок посольств на веб-сайті МЗС дав змогу виявити, що сьогодні в 131 країні світу працює 81 посольство України, з них 72 мають офіційні веб-сайти, 7 не мають, а саме: у Ватикані, Габонській Республіці, Республіці Куба та Домініканській Республіці, Федеративній Республіці Ефіопія, Республіці Ірак, Хашимітському королівстві Йорданія, Республіці Кенія. Доступ на веб-сайти необмежений і відкритий для всіх користувачів.

Всі офіційні веб-сайти посольств України оформлені у корпоративному стилі, якому притаманні блакитно-білі кольори із зображенням державного прапора України. Як і веб-сайт МЗС, офіційні веб-сайти посольств створені компанією "Softline", мають типову URL-адресу, яка складається з адреси веб-сайта МЗС та назви країни, в якій акредитовано посольство (наприклад, www.mfa.gov.ua/australia).

Окрім офіційних, 33 посольства мають додаткові веб-сайти і два — посольства України в Королівстві Саудівська Аравія, Султанаті Оман та Єменській Республіці; посольство України в Ісламській Республіці Пакистан — тільки неофіційні веб-сайти.

Виявлено, що всі веб-сайти посольств України за кордоном підтримуються як мінімум двома мовами, одна з яких обов'язково українська. Найбільша кількість мов, якими представлені веб-сайти — чотири. Наприклад, веб-сайт посольства України в Швейцарській Конфедерації та Князівстві Ліхтенштейн представлений українською, англійською, німецькою та французькою мовами; веб-сайт посольства України у Великій Соціалістичній Народній Лівійській Арабській Джамагирії (Лівія, Республіка Малі,

Центрально-Африканська Республіка, Республіка Чад) — українською, англійською, французькою та арабською мовами; веб-сайт посольства України в Республіці Узбекистан та Республіці Таджикистан — українською, англійською, узбецькою та таджицькою мовами.

Загалом же мовний діапазон характеризується 34 мовами. 50 веб-сайтів представлено англійською мовою, 9 — французькою, 8 — російською, 4 — іспанською, 3 — німецькою, по 2 — арабською і португальською. Всі інші мови зустрічаються по одному разу.

Необхідно відзначити, що оголошені на головній сторінці мовні версії веб-сайтів у деяких випадках не працюють. Наприклад, неактивними є веб-сайт в Ізраїлі (на івриті), Вірменії (вірменською мовою), Грузії (грузинською мовою), Японії (японською мовою). На веб-сайті посольства України в Республіці Білорусь відсутня білоруська мова, яка разом з російською (якою і подано другу мовну версію веб-сайта) є державною мовою в Білорусії. Така сама ситуація з мовними версіями на веб-сайті посольства в Киргизькій Республіці. Тільки українською і російською мовами представлено веб-сайти посольства України в Республіці Казахстан, в якій єдина державна мова — казахська. Веб-сайт посольства України в Туркменістані й Афганістані також представлений тільки українською та російською мовами (мовні версії єдиною державною мовою Туркменістану — туркменською і двома державними мовами Афганістану — пушту і дарі — відсутні). Веб-сайт посольства України в Естонській Республіці функціонує українською, англійською, російською мовами; версія естонською мовою — відсутня.

Детальний аналіз частин веб-сайтів посольств дав змогу визначити їхню типову структуру.

На головній сторінці розміщено головне меню, яке складається з горизонтального та вертикального рядів.

Горизонтальний ряд містить такі головні частини: **"Про Україну"**, **"Корисні посилання"**, **"А Ви знаєте, що?.."**, **"Україна в світі"**.

Перша частина **"Про Україну"** містить розділи:

1) **"Країна"** (**"Територія"**), де представлено інформацію про географічне розташування України та адміністративний поділ; **"Географія"** з інформацією про ландшафт України, клімат, флору і фауну, природні ресурси; **"Символіка"** містить відомості про державний герб України, прапор і гімн; **"Гроші"** — з інформацією про історію гривні та Національного банку України; **"Населення"** вміщує матеріали про демографічну ситуацію в Україні, історію формування національного складу в Україні та кількість національних меншин, характеристику ментальності українського народу, історію виникнення і походження української мови).

Рубрика **"Українська мова"** містить посилання, половина з яких неактивні, а посилання на **"Довідник з української мови"** некоректне.

2) **"Історія"** (цей розділ вміщує інформацію, згруповану за 16 періодами історії нашої держави, починаючи від виникнення слов'ян і закінчуючи здобуттям незалежності).

3) **"Держава"** (тут знаходяться рубрики **"Конституція"**, **"Громадянство"**, **"Державний устрій"**, **"Територіальний устрій"**, **"Державні свята"**).

Рубрики **"Конституція"**, **"Громадянство"**, **"Державний устрій"**, **"Державні свята"** неактивні на офіційних веб-сайтах посольств України у Фінляндській Республіці та Ісландській Республіці. Рубрика **"Державні свята"** на офіційному веб-сайті посольства України в Республіці Білорусь повторюється двічі. На 27 офіційних веб-сайтах посольств України відсутня інформація у рубриці **"Президент"**. На багатьох веб-сайтах рубрика **"Виконавча влада"** неактивна. Рубрика **"Територіальний устрій"** не наповнена більше, ніж на половині веб-сайтів, а саме — на 49.

4) "Суспільство" (складається з рубрик "Основні характеристики", де розміщені матеріали про гендерну, релігійну, мовну ситуацію в нашій державі, про її національний склад; "Засоби масової інформації в Україні", тут подано відомості про кількість друкованих ЗМІ, періодичних видань, інтернет-видань і посилання на Державний комітет телебачення та радіомовлення України, Національну спілку журналістів України; інформаційні агентства, державні та найбільші недержавні канали ТБ і радіомовлення, друковані, мережні ЗМІ, громадські організації у цій сфері; "Громадські організації", де йдеться про історію виникнення громадських організацій у нашій державі, представлено посилання на законодавчі акти, які регламентують процес створення і діяльності громадської організації, подано інформацію про деякі з них; "Громадянське суспільство" містить інформацію про формування системи політичних партій і рухів в Україні, про кількість політичних партій, тут також є посилання на веб-сайти Центральної виборчої комісії та Міністерства юстиції України та відомості про проблеми охорони навколишнього середовища у нашій державі; "Народні традиції" присвячено традиціям, національним святам, традиційній українській кухні; "Родом з України" — з підрубриками четвертого рівня про відомих українців та "народжених Україною").

У рубриці "Громадські організації" некоректні посилання на веб-сайт Національної спілки письменників України та Всеукраїнської громадської організації "Союз Чорнобиль України"; неактивні посилання на веб-сайти Ради підприємців України та екологічного руху "Зелений світ".

У рубриці "Громадянське суспільство" із заявленого напрямку про громадські рухи в нашій державі виразно виокремлено інформацію тільки про природоохоронний рух.

На веб-сайтах посольства України в Арабській Республіці Єгипет та Королівстві Данія рубрика "Засоби масової інформації в Україні" неактивна. А на веб-сайті посольства України в Арабській Республіці Єгипет неактивна рубрика "Політичні партії та рухи". На 47 офіційних веб-сайтах посольств України у рубриці "Громадянське суспільство" інформація відсутня.

Змістовне наповнення рубрик "Відомі українці" і "Народжені Україною" викликає багато запитань щодо критеріїв, за якими було здійснено відбір осіб, про яких тут подано інформацію. Зокрема, у рубриці "Відомі українці" представлені Микола Пирогов, Іван Котляревський, Олександр Довженко, Валерій Лобановський, Іван Мазепа, Соломія Крушельницька. У рубриці "Народжені Україною" міститься інформація про Сергія Параджанова, Михайла Булгакова, Миколу Гоголя, Володимира Горовиця, Сергія Корольова, Сержа Лифаря, Казимира Малевича, Іллю Мечникова, Іллю Репіна, Ігоря Сікорського, Шолом-Алейхема. Знову ж таки, згадуються й інші не менш відомі імена — Леопольд фон Захер-Мазох, Корній Чуковський, нобелівський лауреат у галузі квантової та органічної хімії Ролд Хоффман, Юрій Кондратюк та багато інших. У цій рубриці немає інформації, наприклад, про Тараса Шевченка. На нашу думку, до наповнення цих рубрик бажано було б залучити фахівців Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського НАН України.

5) "Культура" (у рубриці "Етнографія" вміщено інформацію про загальнонаціональні свята, сімейні обряди та звичаї, походження українського фольклору, музичні інструменти, наведено історичні відомості про український народний костюм, його регіональні та гендерні риси, про вишивку як головну особливість і прикрасу національного костюма українців; приділено увагу національним промислам та кухні; рубрика "Мистецтво" розповідає про історію розвитку архітектури в Україні; містить відомості про розвиток української музики, характеризує сучасний стан української

естради та містить корисні посилання на музичні веб-сайти України; також подаються матеріали про історію формування української літератури та творчості її видатних представників з посиланнями на веб-сайти з повними текстами творів класичної та сучасної української літератури, замовлення українських книг через Інтернет; однією зі складових рубрики є історія формування театрального мистецтва в Україні та інформація про театральну трупю Марка Кропивницького, яка була першою професійною театальною трупою в Україні, про Національний драматичний театр імені І. Франка та інші театри; представлено інформацію про Національну оперу України імені Т. Г. Шевченка; у відповідних підрубриках подана історія розвитку малярства в Україні, історія розвитку кінематографії та посилання на Національний кінопортал, про український тиждень моди *pre-t-a-porter* "Сезони моди", інформація про деяких українських дизайнерів; у рубриці "Бібліотеки" розміщено історію формування бібліотек в Україні та посилання на веб-сайти декількох бібліотек України; також тут вміщено рубрики "Фестивали" та "Спорт").

На веб-сайті посольства України в Грузії у рубриці "Культура" інформація відсутня.

У рубриці "Музика" посилання на веб-сайт Національної музичної академії України некоректне. Посилання на два диски "Українська музика на компакт-дисках" неактивне.

На веб-сайті посольства України в Російській Федерації рубрика "Театр" містить інформацію про виникнення бібліотек.

Рубрика "Національна опера" подає інформацію тільки про Національний академічний театр опери та балету України імені Т. Г. Шевченка, що знаходиться у Києві, проте, веб-сайт Міністерства культури і туризму України свідчить, що статус національного мають також театри у Донецьку, Львові, Одесі та Харкові.

У рубриці "Бібліотеки" подано застарілу інформацію. Зокрема, окрім Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського НАН України та Національної парламентської бібліотеки України, сьогодні статус національної мають ще три з вказаних, а саме: Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника; Національна бібліотека України для дітей; Національна наукова медична бібліотека України, а також Національна історична бібліотека України, посилання на веб-сайт якої взагалі відсутнє. Принцип відбору бібліотек до списку в цій рубриці незрозумілий: тут немає посилання на веб-сайти таких бібліотек загальнодержавного значення, як Державна наукова сільськогосподарська бібліотека, Державна бібліотека України для юнацтва, натомість подано посилання на веб-сайт Публічної бібліотеки імені Лесі Українки, яка, до речі, названа на всіх веб-сайтах посольств України державною. Незрозуміло, чому в рубриці "Бібліотеки" подано посилання на веб-сайт Державного комітету архівів України.

Також варто зазначити, що рубрика "Бібліотеки" повторюється двічі на веб-сайті посольства України в Соціалістичній Республіці В'єтнам.

У рубриці "Фестивали" неактивні посилання на Всеукраїнський молодіжний фестиваль "Перлини сезону" і Міжнародний конкурс артистів балету та хореографів імені Сержа Лифаря.

На нашу думку, взагалі нелогічним є віднесення рубрики "Спорт" як складової "Культури". На веб-сайті посольства України в США у рубриці "Спорт" інформація відсутня.

6) "Регіони" (тут розміщено список посилань на 24 області України, Автономну Республіку Крим, міста Київ і Севастополь, а також карта України, поділена на області. Сторінка кожної області вміщує інформацію про населення,

площу, обласний центр, місцезнаходження, клімат, природно-рекреаційний потенціал, адміністративно-територіальний розподіл, владу, транспортну мережу, економічний потенціал, сільське господарство, культуру і традиції, містить зображення герба та прапора області, а також контактну інформацію, а саме: посилання на веб-сайт державної обласної адміністрації).

Посилання на веб-сайт Чернігівської обласної державної адміністрації некоректне. Веб-сайти обласних державних адміністрацій Донецької, Луганської, Рівненської, Волинської, Житомирської областей та міста Севастополь неактивні.

Карту України бажано було б представити у вигляді відповідних гіперпосилань на області, а не просто у вигляді статичного зображення.

На веб-сайті посольства України в Російській Федерації список послань областей взагалі відсутній, а є тільки зображення карти.

7) *"Економіка"* (рубрики *"Економіка України: минуле і сьогодні"*, *"Інвестиції"*, *"Галузі економіки"*), що містять інформацію щодо ситуації на українському IT-ринку та його перспективи, відомості про сільське господарство в Україні, зокрема, про сприятливі умови для сільськогосподарського виробництва в нашій державі, повідомляється також, що Україна володіє приблизно 1/3 світових запасів чорноземів і 1/4 орних земель у Європі; *"Виставки та ярмарки в Україні"* — в табличній формі представлено календарний план міжнародних виставок та ярмарків в Україні на поточний рік).

У рубриці *"Економіка України: минуле і сьогодні"* бажано було б представити посилання на відповідні міністерства і відомства нашої держави, які, до речі, згадуються в тексті, зокрема, Держкомстат, Міністерство економіки, Міністерство фінансів України.

Невиправдані є вміщення у рубриці *"Галузі економіки"* відомостей тільки про IT-ринок в Україні та про сільське господарство.

На офіційному веб-сайті посольства України в Австралії рубрики *"Економіка України: минуле і сьогодні"*, *"Галузі економіки"* повторюються двічі, а на офіційному веб-сайті посольства України в Республіці Індія — неактивні.

Рубрика *"Сільське господарство"* відсутня на офіційних веб-сайтах посольств України в Республіці Болгарія та Республіці Білорусь.

Рубрика *"Виставки та ярмарки в Україні"* є тільки на 12 з 72 офіційних веб-сайтів посольств України.

8) *"Варто відвідати"* (рубрика *"Найбільші туристичні центри"* містить інформацію про Крим, Карпати та місто Одесу; *"Туристичні перлини"* розповідає про замки і фортеці України, Києво-Печерську лавру, Кримську Масандру, Почаївську лавру, міста Святогірськ, Чернігів, Чернівці, острів Хортиця; *"Малі історичні містечка"* містить інформацію про міста Кам'янець-Подільський та Новгород-Сіверський).

Розділ *"Варто відвідати"* на 38 веб-сайтах посольств України відсутній, а на веб-сайтах посольств України в Киргизькій Республіці, Литовській Республіці, Ліванській Республіці, Фінляндській Республіці неактивний. Також у структурі цього розділу зустрічається рубрика *"Поради мандрівнику"* (веб-сайти посольств в США, Республіці Вірменія), але вона неактивна.

На веб-сайтах посольств України в Грецькій Республіці, Соціалістичній Республіці В'єтнам, Сербії рубрика *"Найбільші туристичні центри"* також містить інформацію про міста Київ і Львів; на веб-сайтах посольств України в Грецькій Республіці, США, Сербії рубрика *"Туристичні перлини"* подає й інформацію про Софію Київську, історичний центр Львова, Асканію-Нову; на веб-сайтах посольств України в США, Сербії в рубриці *"Малі історичні містечка"* знаходимо інформацію про Батурин, Хотин, Софіївку, Коло-

мию, Мукачеве; на веб-сайтах посольств України в Аргентинській Республіці, Соціалістичній Республіці В'єтнам, Республіці Індонезія рубрика *"Малі історичні містечка"* містить інформацію про острів-заповідник Хортиця, а про Кам'янець-Подільський інформація відсутня. На веб-сайті посольства України в Королівстві Данія рубрика *"Найбільші туристичні центри"* подає інформацію лише про Крим і Одесу, рубрика *"Туристичні перлини"* — про Кримську Масандру і Києво-Печерську лавру, рубрика *"Малі історичні містечка"* — про Новгород-Сіверський. На веб-сайті посольства України в Королівстві Норвегія рубрика *"Найбільші туристичні центри"* містить інформацію лише про Крим і Одесу. Незрозумілі критерії відбору населених пунктів до цього розділу, який, до того ж, відсутній більше ніж на половині веб-сайтів.

На веб-сайті посольства України в Сирійській Арабській Республіці частина *"Про Україну"* повторюється двічі.

Є веб-сайти, на яких з усіх частин горизонтального ряду присутня лише одна — *"Про Україну"*, зокрема, це веб-сайти посольства України в Республіці Індонезія, в Італійській Республіці, Республіці Мальта та Республіці Сан-Марино, Грецькій Республіці, Алжирській Народній Демократичній Республіці, Республіці Словенія, Туніській Республіці, Королівстві Таїланд.

На веб-сайті посольства в Японії частина *"Про Україну"* відсутня.

Друга частина **"Корисні посилання"** містить розділи:

1) *"Органи державної влади"*, що подає такі посилання: Офіційне представництво Президента України; Урядовий портал; Верховна Рада України; Центральна виборча комісія України; Міністерство закордонних справ; "Україна-НАТО"; Портал підтримки інвестиційного співробітництва та зовнішньоекономічних проєктів; Національний центр з питань євроатлантичної інтеграції; Організація за демократію і економічний розвиток — ГУАМ.

Варто зазначити, що органи державної влади — складова частина державного механізму, наділена владними повноваженнями, обсяг яких визначається Конституцією України та законами. У статті 6 Конституції України зазначається, що "Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову". Також згідно із Статтями 75, 113, 124, 125 Конституції України, законодавчу владу здійснює Верховна Рада України, виконавчу — Кабінет Міністрів України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації, судову — Конституційний Суд України та суди загальної юрисдикції — Верховний Суд України, місцеві суди. Згідно із статтями 102, 121 окреме місце в системі органів державної влади займає Президент України та органи прокуратури [11].

Відповідно до сказаного недоречним є розміщення в розділі *"Органи державної влади"* посилань на веб-сайти Центральної виборчої комісії України, "Україна-НАТО", Портал підтримки інвестиційного співробітництва та зовнішньоекономічних проєктів, Національний центр з питань євроатлантичної інтеграції, веб-сайт Організації за демократію і економічний розвиток — ГУАМ.

2) *"Неурядові організації"* містить посилання на неурядові організації. В цьому розділі не працює посилання на веб-сайт "Фундації сприяння європейській інтеграції".

3) *"Ocsima"* представляє посилання на веб-сайти Міністерства освіти і науки України, сім вищих навчальних закладів і "Центр текстових технологій і моніторингу якості освіти".

Виникає питання про критерії відбору вищих навчальних закладів до цього переліку, якими могли б стати: кількість студентів; кількість спеціальностей; роки існування;

особливі привабливі умови вступу і навчання, які становили б інтерес для іноземців тощо.

Посилання на веб-сайт Одеського національного університету ім. І. І. Мечнікова некоректне.

4) "Книги, бібліотеки, мова" звертає користувачів на веб-сайти бібліотек, електронних бібліотек, книжкові інтернет-магазини, книжкові портали тощо.

Тут неправильно вказана назва Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського НАН України. Посилання "Словники України (он-лайн)" неактивне. В обох посиланнях назва нашої держави написана з маленької літери. Посилання на веб-сайт Кіровоградської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Д. І. Чижевського подає некоректну назву бібліотеки (на веб-сайтах посольств — "Бібліотека ім. Чижевського (м. Кіровоград)"), також неправильна назва Державної бібліотеки України для юнацтва (на веб-сайтах посольств — "Юнацька бібліотека"). У переліку двічі дається одне й те саме посилання з різними назвами веб-сайтів ("Бібліотека української поезії. Ua Zone. Поезія. Переклади. Українські гімни. Народні пісні. Сучасна естрада тощо" і нижче — "Поетика"). Посилання "Молода література" неактивне, "Вірші київських авторів" — некоректне.

5) "Культура" містить посилання: "Міністерство культури і туризму України"; "Новини культури України"; "УНІАН-Культура".

6) "Музика, фестивалі, концерти" складається з різноманітних тематичних посилань. Незрозумілі критерії відбору посилань до цього розділу, який недостатньо відображає стан сфери, оголошеної у назві розділу, в нашій державі. Некоректне посилання на веб-сайт "Music радіо".

7) Достатньо спірним є наповнення розділу "Музеї". Звернення до відповідного розділу у структурі веб-сайта Міністерства культури і туризму України (<http://www.mincult.kmu.gov.ua>) дає можливість переконатися, що до переліку музеїв на веб-сайтах посольств України не потрапили навіть ті музеї, які мають статус національних (наприклад, Національний музей історії України; Меморіальний комплекс "Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941—1945 років"; Національний художній музей України; Національний музей літератури України; Національний музей Тараса Шевченка та багато інших), натомість включено Віртуальний музей нумізматики (м. Одеса), Київський літературно-меморіальний музей-квартира П. Тичини (до речі, назва останнього вказана некоректно).

Посилання на веб-сайти "Українська спадщина", "Михайлівський Золотоверхий собор", сайт Київського літературно-меморіального музею-квартири П. Тичини неактивні.

Продубльовано одне й те саме посилання для веб-сайта Національного музею медицини України та Віртуального музею нумізматики.

8) "Туризм" містить різноманітні тематичні посилання. Посилання "Історичний центр м. Львів" відкриває веб-сайт Львівської міської ради, посилання "Карти українських міст" — веб-сайт пошукової системи Bigmir.

9) "Спорт" подає такі посилання: "Національна федерація футболу України"; "Новини українського футболу"; "Чемпіон"; "Спортбоз". У розділі "Культура" розміщено посилання на веб-сайт Міністерства культури і туризму України, а у розділі "Спорт" посилання на Міністерство у справах сім'ї, молоді та спорту відсутнє, навіть з огляду на те, що наповнення цього розділу складається всього з чотирьох адрес, дві з яких присвячені футболу.

10) "ЗМІ" представляє посилання на різні інформаційні агентства, інформаційні портали, газети, журнали. Продубльовано посилання для веб-сайтів "Інформаційний портал" і "Інтернет-видання proUA" (www.proua.com), "Інформацій-

ний портал" і "Інтернет-газета forUa" (www.for-ua.com). Посилання на веб-сайт "Факти і коментарі" некоректне.

11) у розділі "Телеканали" неправильно вказані веб-сайти "СТБ", "ICTV", "ТРК "Україна".

12) "Робота в Україні" містить такі посилання: "Робота, вакансії, працевлаштування в Україні"; "Цивілізований ринок праці"; "Робота в Києві"; "Пошук роботи, вакансії". Відсутнє посилання на офіційний веб-сайт Державної служби зайнятості України — джерело інформації, яке відображає офіційні дані про ситуацію на ринку праці в Україні.

Частина "Корисні посилання" на веб-сайтах посольств України в Республіці Ангола, Королівстві Іспанія, США, Аргентинській Республіці, Республіці Нігерія, Гвінейській Республіці, Державі Ізраїль, Фінляндській Республіці та Ісландській Республіці, Канаді, Швейцарській Конфедерації та Князівстві Ліхтенштейн, Великій Соціалістичній Народній Лівійській Арабській Джамагирії, Королівстві Марокко, Федеративній Республіці Німеччина, Республіці Перу, Сирійській Арабській Республіці, Турецькій Республіці взагалі відсутня; на веб-сайті посольства України в Азербайджанській Республіці частина "Корисні посилання" відсутня у російськомовній версії веб-сайта; на веб-сайтах посольства України в Південно-Африканській Республіці та посольства України в Сербії рубрика відсутня в англійськомовних версіях веб-сайтів; на веб-сайті посольства України в Румунії — у версії румунською мовою.

Третя частина "А Ви знаєте, що?.." містить цікаві факти про Україну та українців з історії, науки, культури. На веб-сайтах посольств України в Туркменістані частина "А Ви знаєте, що?.." відсутня у російськомовній версії веб-сайта, у Мексиканських Сполучених Штатах — в іспаномовній; у Республіці Хорватія — у версії хорватською мовою; в Ісламській Республіці Іран — в україномовній версії.

На веб-сайтах посольств України в Республіці Узбекистан та Республіці Таджикистан, в Угорській Республіці, Французькій Республіці, Малайзії, Республіці Молдова, Федеративній Республіці Німеччина, Сирійській Арабській Республіці, Китайській Народній Республіці та Монголії, Латвійській Республіці, Ліванській Республіці, Грузії, Королівстві Данія, Естонській Республіці, Ірландії, Фінляндській Республіці та Ісландській Республіці, Республіці Болгарія, Федеративній Республіці Бразилія, Сполученому Королівстві Великобританії та Північній Ірландії, Соціалістичній Республіці В'єтнам ця частина відсутня взагалі.

На веб-сайті посольства України в США у рубриці "Цікаві факти" інформація відсутня, на веб-сайтах посольства України в Аргентинській Республіці, Швейцарській Конфедерації та Князівстві Ліхтенштейн, Королівстві Бельгія, Південно-Африканській Республіці частина "А Ви знаєте, що?.." неактивна.

Четверта частина "Україна у світі" містить розділи:

1) "Зовнішня політика" ("Становлення") містить історію розвитку зовнішньої політики України та її утвердження на міжнародній арені, починаючи з 1991 р.; "Пріоритети" про пріоритети зовнішньої політики України, зокрема про такі, як європейська інтеграція, євроатлантична інтеграція, про зовнішню політику на двосторонньому рівні та багатосторонню політику, економічну експансію, захист громадян України за кордоном та прав української діаспори.

2) "Двосторонні відносини" (рубрики "Держави Європи", "Держави Азії", "Держави СНД", "Держави Латинської Америки", "Держави Африки", "Держави Північної Америки"). Рубрика "Держави Азії" подає у списку країн Австралію.

3) "Міжнародні організації" (рубрики "ООН", "ЮНЕСКО", "ЄС", "НАТО", "СОТ"). Остання рубрика містить лише фотографії, будь-яка інша інформація відсутня. Доречним було

б подання у цьому розділі посилань на офіційні веб-сайти названих організацій.

4) *"Євроатлантична інтеграція"* присвячена інформації, яка стосується співробітництва України і НАТО та розповсюдження інформації про НАТО в Україні.

5) *"Міжнародні угоди"* подає інформацію про міжнародні договори, які уклалися Україною з періоду виходу її на міжнародну арену.

6) *"Діаспора"* включає відомості про історію українців за кордоном, сучасне життя, має низку посилань (*"Правовий статус"* — Закон України "Про правовий статус закордонних українців" від 4 березня 2004 р.; *"Національна програма"* — Указ Президента України "Про Національну програму "Закордонне українство" на період до 2005 р.").

Частина "Україна в світі" взагалі відсутня на 31 веб-сайті посольств України.

На веб-сайті посольства України в Федеративній Республіці Бразилія частина відсутня в англійській версії; в Республіці Казахстан — у російськомовній; у Португальській Республіці — у версії португальською мовою; в Південно-Африканській Республіці ця частина неактивна.

У структурі горизонтального ряду на веб-сайтах деяких посольств зустрічається частина *"Туризм"*, яка у своїй структурі містить такі розділи:

1) *"Туристичні перлини"* представляють інформацію про Київ, Львів, Одесу, Крим, Українські Карпати. Деякі веб-сайти, зокрема посольств України в Сполученому Королівстві Великої Британії та Північній Ірландії, Королівстві Марокко, Республіці Індія містять рубрику з оригінальною назвою "У Волині очі сині".

2) *"Неповторна Україна"* на 24 веб-сайтах містить таку інформацію (див. рис.):

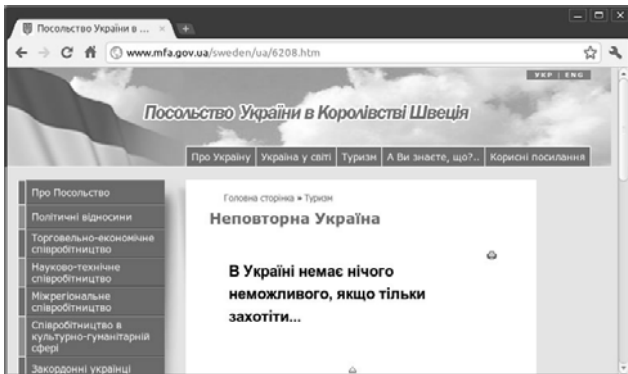

Рис. Рубрика "Неповторна Україна" в структурі веб-сайтів посольств України

Загальновідомо, що гумор не входить до арсеналу офіційної дипломатії, він є інструментом так званої народної дипломатії. На нашу думку, навряд чи доречно розміщення на офіційних сайтах посольств подібних фраз.

На веб-сайті посольства України в Австралії у частині "Про Україну" розділ "Туризм" містить граматичну помилку у назві рубрики "Туристичні центри".

3) *"Як дістатися"* (рубрики *"Літаком"*, *"Потягом"*).

У цьому розділі посилання на веб-сайт "Центру ділової авіації" не працює, а рубрика "Потягом" не містить жодного посилання.

Треба відзначити, що, окрім охарактеризованих рубрик, у горизонтальному ряду веб-сайтів деяких посольств містяться частини, що надають інформацію про країну акредитації (Соціалістична Республіка В'єтнам, Угорська Республіка, Республіка Кіпр).

Ліворуч на головній сторінці офіційних веб-сайтів посольств розміщується нестандартизований вертикальний ряд, що, як правило, містить інформацію про посольство в конкретній країні.

Найрозповсюдженішими у вертикальному ряду є такі частини:

1) *"Посольство"*, яка містить автобіографічні дані посла, його фотографію, історію розвитку дипломатичних стосунків з країною і створення на її території посольства, його дипломатичний склад, адресу, номери телефонів, факсу, адресу електронної пошти, інформацію про прес-службу посольства, виступи посла в ЗМІ тощо;

2) *"Консульські питання"* надає інформацію з питань проходження митного контролю, реєстрації громадян України на території певної держави, консульського обліку, інформує про новини консульської служби, нормативно-правову базу, консульську допомогу, паспортні питання, питання громадянства, візи, митні питання, усиновлення, засвідчення офіційних документів, дозвіл на постійне проживання, тарифи консульського збору, посвідчення особи на повернення в Україну, прийомні години консульського відділу, нотаріальні послуги, захист прав та законних інтересів, виплату допомоги при народженні дитини, питання спадщини, навчання іноземців українського походження, імміграції в Україну тощо;

3) рубрика *"Торговельно-економічне співробітництво"* присвячена питанням паливно-енергетичного комплексу, транспорту та зв'язку, виробничій кооперації, агропромислому комплексу, експортному потенціалу регіонів, інвестиційним проектам, виставковій діяльності, організаціям та підприємствам, правовим засадам ведення бізнесу в Україні, реєстрації суб'єкта підприємництва, економічному розвитку регіонів нашої держави та зовнішній торгівлі;

4) *"Науково-технічне співробітництво"* містить інформацію про співробітництво у медичній сфері, у сфері охорони довкілля, дослідження космосу;

5) *"Культурно-гуманітарне співробітництво"* розкриває аспекти двосторонніх культурно-гуманітарних відносин, надає відомості про культурно-інформаційний центр при посольстві, про співробітництво у галузі освіти;

6) рубрика *"Політичні відносини"* торкається питань політичних відносин України з країною, де знаходиться посольство;

7) рубрика *"Військове співробітництво"* подає відомості про історію та структуру Збройних сил України, новини у цій сфері;

8) *"Закордонним українцям"* містить таку інформацію: статус закордонного українця; Закон України "Про правовий статус закордонних українців"; Указ Президента України № 875/2006 "Про Національну концепцію співпраці із закордонними українцями"; порядок оформлення і видачі посвідчення закордонного українця;

9) *"Чорнобильська катастрофа: дії, результати, уроки"* розповідає про головні причини катастрофи, дози опромінення населення, спричинені нею соціальні, еколого-біологічні та медико-демографічні наслідки, сільськогосподарські аспекти реабілітації радіоактивно забруднених територій і радіаційного захисту населення, про об'єкт "Укриття", про економічні збитки, завдані аварією на ЧАЕС, про міжнародне співробітництво у подоланні наслідків Чорнобильської катастрофи;

10) *"Публікації в ЗМІ"* наводить відомості про ЗМІ України та ЗМІ в державі, де знаходиться посольство.

Вертикальний ряд також містить інформацію про найактуальніші в Україні теми. Наприклад, "Голодомор в Україні 1932—1933 рр.", "Євро-2012" тощо.

Як правило, посередині головної сторінки веб-сайтів — новини, справа — анонси і карта країни, в якій знаходиться посольство. Також на більшості веб-сайтів посольств містяться "Гаряча лінія Інтерполу" для оперативного реагування на заяви громадян України, які стали жертвами торгівлі людьми або потрапили у небезпеку за кордоном, та call-центр допомоги українським громадянам за кордоном. На 36 веб-сайтах така інформація відсутня.

Майже на кожному веб-сайті є посилання на Урядовий портал, веб-сайти Верховної Ради України, Президента України, Конституційного Суду, РНБОУ, сайти місцевих державних адміністрацій. Варто звернути увагу на те, що посилання на урядові веб-сайти вказані тільки українською мовою, а інформації про конкретних осіб, що сьогодні займають посади Президента, Прем'єр-міністра та інші, склад органів державної влади України немає.

Іноді у вертикальному нестандартизованому ряду зустрічаються частини, які входять до горизонтального ряду. Так, на веб-сайтах посольств України в Республіці Ангола, США у вертикальному ряду міститься частина "Туризм", Естонській Республіці — частина "Україна у світі", Королівстві Марокко, Федеративній Республіці Німеччина — частина "Двосторонні відносини".

Таким чином, детальний аналіз веб-сайтів дав змогу визначити, що вони мають ієрархічну структуру, яка відображена у горизонтальному та вертикальному рядах головного меню. Ці ряди подібні до типової структури, загальноприйнятої для веб-сайтів органів державної влади, коли у горизонтальному ряду подається інформація про компетенції відповідної установи, а у вертикальному — інформація, власне, про саму установу.

Так, горизонтальний ряд веб-сайтів посольств України містить частини, у розділах яких розміщено значний за обсягом блок інформаційних матеріалів та посилань, що різнобічно подають відомості про нашу державу, а саме: її історію, державний устрій, природні умови, культурні, наукові, соціально-економічні та інші досягнення. Вертикальний ряд, як правило, містить інформацію про посольство в конкретній країні.

Аналіз змістовного наповнення частин, розділів і рубрик веб-сайтів посольств України дає підстави зробити висновок, що вони є достатньо повним, достовірним та оперативним джерелом міжнародної інформації про нашу державу і сприяють формуванню позитивного іміджу України на міжнародній арені.

Однак, необхідно відзначити деякі недоліки та зауваження.

Суттєвим недоліком веб-сайтів є той факт, що оголошені на головній сторінці мовні версії веб-сайтів у деяких випадках не працюють. Причому, найчастіше це версії офіційними мовами країн перебування посольства. Варто констатувати, що україномовні версії веб-сайтів є найповнішими за обсягом представлених інформаційних ресурсів, але саме версія офіційною мовою держави перебування посольства є яскравим свідченням поваги до її мови і законів та найповніше задовольняє інформаційні потреби потенційних користувачів веб-сайтів — громадян країни перебування посольства.

Про те, що горизонтальний і вертикальний ряди головного меню є стандартизованими, можна говорити лише умовно: є значна кількість веб-сайтів, які містять не всі розділи і навіть не всі частини рядів, інколи зустрічаються випадки, коли частини горизонтального ряду розміщені у вертикальному. На нашу думку, варто було б уніфікувати структуру кожного ряду і чітко визначити їхнє інформаційне наповнення.

Якщо наповнення вертикального ряду значною мірою залежить від багатьох суб'єктивних факторів, пов'язаних, насамперед, з характером відносин та інтенсивністю зв'язків нашої держави з країною перебування посольства, кількістю українців, які постійно або тимчасово там проживають, кількісними та якісними характеристиками в'їзних і виїзних туристичних потоків тощо, то необхідність чіткої стандартизації горизонтального ряду не викликає сумнівів. Його наповнення потрібно уніфікувати для веб-сайтів усіх посольств. У такому випадку підтримку редагування та регулярне оновлення доцільно здійснювати централізовано співробітниками МЗС в Україні в тісній співпраці з різними міністерствами і відомствами, як це практикується для змістовного наповнення діяльності культурно-інформаційних центрів, що працюють у деяких країнах при посольствах нашої держави [10]. Така співпраця уможливила б уникнення помилок, неточностей та упущень у представленні інформаційних матеріалів, які стосуються тієї чи іншої предметної сфери. Окрім того, централізація обслуговування горизонтального ряду в МЗС у Києві дала б можливість скоротити витрати на підтримку всіх 72 існуючих веб-сайтів, надавши співробітникам посольств можливість повністю сконцентрувати увагу на наповненні вертикального ряду, тобто лише тих розділів, що стосуються їхньої безпосередньої діяльності в конкретній країні.

Змістовне наповнення деяких розділів і рубрик вимагає доопрацювання, зокрема, уточнення та обґрунтування критеріїв відбору ресурсів та посилань. Наприклад, на нашу думку, однією з найпроблемніших є частина горизонтального ряду "Туризм", яка залишила поза увагою багато важливих культурних, історичних, природних та інших туристично привабливих пам'яток нашої держави. Зокрема, на жодному веб-сайті не згадуються об'єкти України, що внесені до Списку світової культурної спадщини ЮНЕСКО.

Фактично у кожному розділі присутні такі формальні недоліки: неактивні, некоректні посилання; незаповнені рубрики або їхні повтори і дублювання; у деяких розділах та рубриках розміщені посилання, неадекватні їхній назві; у деяких структурних частинах застаріла інформація; є граматичні помилки та описки.

Подання інформації про країну акредитації посольства значно розширило б аудиторію веб-сайтів. Зворотній зв'язок надають тільки два із 72 веб-сайтів (посольства в Соціалістичній Республіці В'єтнам та Грузії). Зрозуміло, що наявність такого зв'язку передбачає можливість надання відповіді на всі звернення, які надходять від користувачів. Очевидно, що не всі посольства можуть забезпечити підтримку зворотного зв'язку. Але цілком доступною є організація списків розсилок з новинами посольства, оновленням законодавства у сфері відносин з країною акредитації посольства, анонсом різноманітних заходів міжнародного співробітництва тощо.

Вважаємо, що бажано було б розширити видову різноманітність інформаційних матеріалів, представлених на веб-сайтах посольств нашої держави, за рахунок аудіо- та відеоресурсів.

Перспективи цього дослідження вбачаються у вивченні змісту, структури та інформаційних ресурсів веб-сайтів посольств інших країн світу, наприклад, посольств іноземних держав в Україні, і на основі порівняльної характеристики з результатами пропонованого дослідження розроблення оптимальної типової моделі веб-сайта посольства у глобальній мережі Інтернет.

Список використаної літератури

1. Биркович Т. І. Розвиток дипломатичної служби України в системі міжнародних відносин : монографія / Т. І. Биркович. — Донецьк : Юго-Восток, 2008. — 250 с.
2. Віденська конвенція про дипломатичні зносини, 8 квітня 1961 р. // УРСР у міжнародних відносинах: міжнародні договори, конвенції, угоди та інші акти, учасником яких є Україна. — К., 1966. — С. 45—56.
3. Гуменюк Б. Сучасна дипломатична служба : навч. посіб. для студ. гуманіт. спец. вищ. навч. закл. / Б. Гуменюк, О. Щерба. — К. : Либідь, 2001. — 254 с.
4. Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Б. І. Гуменюк. — К. : Либідь, 2007. — 224 с.
5. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Б. І. Гуменюк. — К. : Либідь, 2004. — 248 с.
6. Зонова Т. В. Современная модель дипломатии: истоки становления и перспективы развития : учеб. пособие / Т. В. Зонова; Моск. гос. ин-т междунар. отношений (ун-т). — М. : РОССПЭН, 2003. — 334 с.
7. Зорин В. А. Основы дипломатической службы / В. А. Зорин. — М. : Междунар. отношения, 2003. — 367 с.
8. Извеков Н. Н. Информация и дипломатия / Н. Н. Извеков // Информация. Дипломатия. Психология. — М., 2002. — С. 115—127.
9. Кашлев Ю. В. Информация и PR в международных отношениях / Ю. В. Кашлев, Э. А. Галумов. — М. : Известия, 2003. — 431 с.
10. Кононенко Л. М. Культурно-інформаційна діяльність України за кордоном: тенденції та шляхи оптимізації (1991—1999) : автореф. дис. ... канд. іст. наук / Людмила Миколаївна Кононенко ; Держ. акад. кер. кадрів культури і мистецтва. — К., 2000. — 17 с.
11. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року : із змінами, внесеними згідно із законом № 2222—IV від 08.12.2004, ВВР, 2005, № 2, ст. 44. — Х. : Фоліо, 2008. — 160 с.
12. Леонов Н. С. Информационно-аналитическая работа в заграничных учреждениях / Н. С. Леонов ; под ред. В. М. Матвеева ; Моск. гос. ин-т междунар. отношений (ун-т) МИД России, Каф. дипломатии. — М. : МГИМО, 1996. — 97 с.
13. Міністерство закордонних справ України. — Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua>. — Назва з екрана.
14. Порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади : Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25 листопада 2002 року № 327/225 (z1021-02) // Офіц. вісн. України. — 2003. — № 2. — Ст. 49. — С. 160.
15. Про дипломатичну службу : Закон України від 15 травня 2002 року № 2728—III // Відом. Верхов. Ради Укр. — 2002. — № 5. — Ст. 29.
16. Руденко Г. М. Україна дипломатична : посібник / Г. М. Руденко. — К. : Ген. дирекція по обслуг. інозем. представництв, 1999. — 278, [9] с.
17. Сагайдак О. П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи : навч. посіб. / О. П. Сагайдак, П. Д. Сардачук. — К. : Знання, 2008. — 295 с.
18. Сагоу Э. Руководство по дипломатической практике = A guide to diplomatic practice / Э. Сагоу ; под общ. ред. В. В. Молочкова ; пер. с англ. С. А. Панафилина, Ф. А. Кубицкого. — М. : Изд-во Ин-та междунар. отношений, 1961. — 496 с.
19. Селянинов О. П. Дипломатические отношения государств: принципы, формы и методы : учеб. пособие / О. П. Селянинов ; Моск. гос. ин-т междунар. отношений (ун-т) МИД России, Каф. дипломатии. — М. : МГИМО-Ун-т, 2004. — 312 с.
20. Флюр О. М. Інтеграція України у світовий інформаційний простір : автореф. дис. ... канд. політ. наук / Оксана Миколаївна Флюр ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2004. — 18 с.
21. Хачатуров К. А. Роль международной информации в формировании репутации государства / К. А. Хачатуров // Информация. Дипломатия. Психология. — М., 2002. — С. 305—309.
22. Шишминцев М. Взгляд из Киева: сайт посольства России как зеркало провальной политики Москвы / М. Шишминцев // "Новый Регион — Москва" : Рос. информ. агентство. — Режим доступа : <http://www.nr2.ru/moskow/89024.html>. — Заголовок с экрана.
На основе анализа структуры, содержания, информационного наполнения официальных сайтов посольств Украины выявлены их преимущества и недостатки, определены перспективы развития и оптимизации в качестве источников международной информации и эффективного инструмента создания положительного имиджа нашего государства на международной арене.

Strengths and weaknesses of official site of the Embassy of Ukraine are revealed based on analysis of structure and content thereof; prospects for development and optimization as a source of international information and effective tool for creating a positive image of our country in the international arena are identified.